

Oppgave 1: Har mennesket en fri vilje?

Det finnes mange syn på om mennesket har en fri vilje eller ikke. Det deles ofte inn i tre forskjellige syn: Liberalistisk-syn, deterministisk-syn og et kompatibilistisk syn. Personlig så støtter jeg liberalismen. Jeg utelukker fullt og holdent at determinismen eksisterer. Jeg mener at menneske fullt og helt er fri og at til enhver tid har jeg muligheten til å ta de valg jeg vil. Jeg mener at determinismen er usann. Den går ut på at alt som noen gang har skjedd og som kommer til å skje er forutbestemt. En hendelse er bestemt av sine forrige hendelser og vil påvirke hendelser i fremtiden. En hard-determinist vil kunne si at fra tidens morgen var det bestemt både når jeg var født og når jeg skal dø, samt hvor hvert eneste atom vil være til enhver tid. Dette kan de si ut i fra en tese om at hvis du vet all "informasjon" om universet på et tidspunkt, vil du kunne vite all "informasjon" på et helt annet tidspunkt før eller etter. Motargumentet i dette ligger i fysikken og kvantemekanikken. Kort fortalt er det en fysisk lov som sier at "entropien/informasjonen" alltid vil stige. Derfor vil ikke denne tesen kunne være sann. Kvantemekanikken sier også at selv om fysikken ofte er forutsigbar, er ikke operasjoner på kvantenivå det. Her er det tilfeldigheter som rå, og det er ingen måte å forutse hva som vil skje, uten å faktisk teste. Med andre ord, hvis et veldig balansert instrument kan stå uten noen form for annen fysisk påvirkning som vind, vil den unansett kunne gå en vei eller en annen basert på små kvanteendringer. Disse endringer kan variere fra gang til gang, hvis en tester om igjen. Derfor kan fysiske reaksjoner skje andreledes hvis en kunne ha gjort det en gang til. Dette kan tenkes om når liv først oppstår. Det er altså ikke gitt at vi skulle få liv på det tidspunktet eller i det hele tatt. Det var en tilfeldighet.

Et liberalistisk syn kan eksistere sammen med dette, siden vi da kan påvirke den fysiske verden med vår frie vilje. Vi mener da at vår vilje (og verden) er kontra-kausal. At hvis vi kunne ha gått tilbake i tid, kunne vi ha gjort det vi gjorde anderledes. Tanken om moral og ansvar forsvinner da i determinismen. Hvis alt er forutbestemt er det ingen ting som kan stoppe meg i å gjøre hva det er sagt at jeg skal gjøre. Absolutt ingen grunn til å tenke tilbake på det en har gjort. Derfor kan en si at spørsmål om rett og galt forsvinner i en deterministisk verden.

Det finnes også noen som går inn for determinisme, men som også er åpne for en fri vilje. Disse kalles for kompatibilister, siden de mener at fri vilje og determinisme kan eksistere sammen. Deres syn på fri vilje følger det en kaller spontanitetfrihet. At i et øyeblikk har en frihet til å velge etter sine ønsker, men i motsetning til kontra-kausal frihet vil en ikke kunne "gå tilbake i tid" å forandre dette ønske. De mener som deterministen at vi blir påtvunget å bli styrt av tidligere handlinger og dermed får de ønskene en velger å ta. Jeg som en hard liberalist har vanskeligheter med å forstå en slik tanke, siden hvis noe er determinert så er det. På et fysisk grunnlag kan jeg være enig med en form for probabalistisk syn på at mye av vår fysiske verden er et resultat av sansynlighet gjennom fysiske lover, slik at verden ville bli slik. Hvis "big bang" hadde skjedd en gang til, tror jeg nok at universet ville ha sett nokså likt ut, men med nok ganger hadde du fått noe helt forskjellig.

Oppgave 2: Har menneske en sjel?

Om menneske har en sjel er et vanskelig spørsmål. Jeg selv støtter det fysikalistiske ståstedet om at vi ikke har en sjel. Alt med sjelen kan beskrives fysisk og med mentale prosesser i hjernen. Vi vil si at alt det som andre kaller sjelig bare er mentale prosesser tilstede i oss, siden vi er et så vellutviklet og avansert vesen. Så når en svarer på hva bevissthet og identitet er, så er det bare et produkt av menneskets avanserte hjerne. Slike egenskaper som bevissthet og selvforståelse vil komme, bare "vesenet" blir komplisert nok. Evolusjonsteorien og nevrovitenskap sier jo mer avansert hjerne et vesen har jo mer i retning av "forståelse" går den mot. En fisk har mindre forståelse enn en ape har, og apen har mindre forståelse enn det vi menneske har. Derfor kan vi si at det som er sjelig bare er et produkt av evolusjon.

Det er noen som mener at det gir mening for oss å ha en sjel, siden vi kan da sette vår identitet i den samt vår bevissthet. På denne måten er vi sikre på at den vi er vil vedvare over tid. Det er også ofte nødvendig for å mange tanker innen for religioner at vi har en sjel. Sjelen er deg og den er gitt av en gud, og at sjelen kan bli reinkarnert eller komme til "himmelen." Den mest aksepterte retningen

innefor de som tro på en sjel er dualistiske synspunkt. De sier at sjelen og kroppen lever i en form for symbiose med hver sin prosess eller egenskap. Før ble det sagt at de sjelen lå i en del av hjernen kladdt "konglekjertelen" og det var der sjelige prosesser møter fysiske prosesser. Andre igjen vil snakke om sjelige og fysiske egenskaper er på en måte knyttet sammen i oss. Et sterkt argument mot dualismen fra fysikalismen er det er fysisk umulig å tilføre mer energi inn i universet. Det er altså ingen kraft som kan få fart i en fysisk aktivitet uten om en annen fysisk aktivitet. Derfor underbygger det at en sjel kan starte fysiske prosesser.

Som jeg sa er jeg selv fysikalist fordi jeg ikke får det med sjel til å stemme med vår fysiske verden. Det eneste er at jeg ønsker at vi har en sjel, men klarer ikke å finne en god nok grunn i dualismen. Jeg, som mange fysikalister, klarer ikke se hvordan det kroppslige kan henge sammen med det sjelelige. Men jeg forstår at det å ha toren på en sjel er godt, siden vi da har noe vi kan knytte vår identitet og bevissthet i. Det er godt å tro at vi er noe mer en bare atomer og at det kan være noe større en oss som har ilagt oss sjelen og mulig har en plan for den.

Oppgave 3: Redegjør for den klassiske forståelsen av viten.

Det er Platon som står for den klassiske forståelse av viten. Han mener at viten er begrunnelse med sann tro. Altså at du har viten om noe, når du tror på at noe er sant og du har en god begrunnelse for å tro det. Her er Platons eksempel:

At en har viten om P hvis:

1. P er sann
2. En tror at P er sann
3. En har god begrunnelse for å tro at P er sann

Det er altså slik at så lenge du har en tro som du har en begrunnelse du kan tro på, kan du ha viten. Det er i lys av denne klassiske forståelsen også mange ulike tanker om hva sannhet, tro og god bedgrunnelse er. Det finnes mange tanker om sannhet, blant annet at sannhet er det som koresponderer til virkeligheten eller det som støtter vår oppfatning av virkeligheten. Tro handler i hovedsak om å tro *på* eller *at* noe er sant. En sterk tro ser på om du har en god begrunnelse. Det er ofte stor uenighet om hva som kvalifiserer til hva en god begrunnelse er. En kan fort havne i en sirkel med å finne begrunnelser på hvorfor det er en god begrunnelse og gjøre det samme på de grunnene igjen, osv. Derfor er hva god begrunnelse vanskelig. Uansett så står Platon for en god definisjon av hva viten er. En kan egentlig få mange forskjellige forståelser ut av samme tanke, med forskjellige definisjoner av sannhet, tro og god begrunnelse, og en vil uansett komme frem til essensen i Platons forståelse av viten.

Oppgave 4: Redegjør for Edmund Gettiers argumentasjon for at viten ikke er begrunnet sann tro.

Edmund Gettier var uenig med Platon om hva viten er. Platon sa at viten er begrunnelse med sann tro, men dette mente Gettier ikke stemte. For han mente at begrunnelse ikke kan kvalifisere til viten, siden en kan ha riktig svar med feil begrunnelse. Da agrumentere Gettier at du har ikke viten, men egentlig bare "flaks." Han kom da med et moteksmpel (dette er en moderne versjon.)

På TV skal de vise årests finale i tennis der "Per" spiller mot "Tom", men TV selskapet har gjort en feil, og sender fjordårets finale istedenfor. I fjorårets kamp er det også "Per" som spiller mot "Tom" og da var det "Per" som vant, og det er "Per" som vinnr i år også. Du tror altså at du ser at "Per" vinner årets kamp, men egentlig seieren fra i fjor.

Hvis vi setter dette inn i Platons model ser det slik ut:

1. Det er sant at Per vant (han vant jo årets kamp)
2. Du tror at det er Per som vinner

3. Du begrunner at Per vant, med at du så kampen på TV

Gettier vil da si at du har jo rett i at det var "Per" som vant kampen, men du har ikke viten om det siden du har feil begrunnelse, siden du har sett feil kamp. Det var bare "flaks" at du hadde rett og da "flaks" at du har viten. Derfor mente Gettier at viten ikke kan være en begrunnet sann tro.

Oppgave 7: Redegjør for ulike svar på meningen med livet.

Hedonisme:

Hedonismen sier at meningen med livet er innfri lyst og hindre ulyst, å oppleve så mye lykke og ha det så "godt" som mulig.

En hedonist vil da si at meningen med livet er å få så mye *nyttelse* som mulig. En kan tenke på det som at hver gang du opplever nytelse fyller du mer og mer opp en "beholder" med lykke, og meningen med livet vil da bli å få denne beholderen så full som mulig. For en hedonist kan alt en selv mener er godt være det. Vi har alle noen primære goder som mat og sex som alle vil si er en nytelse. Videre har du også subjektive goder som er nytelse en selv har definert. Som eksempel hvis du liker å lese eller se på teater, vil det kunne fylle på nytelsebeholderen din, mens dette kanskje ikke vil være nytelse for andre.

Det finnes et tankeeksperiment rundt hedonisme som går ut på å spørre om: "Hvis du kunne ha valgt å bli koblet til en maskin som resten av livet ditt ville sette deg i en verden der du bare vil oppnå nytelse helt til du dør. Ville du ha gjort det?" En ekte hedonist ville nok ha sagt ja. Mens andre ville ha sagt at det da finnes mer en bare nytelse.

Perfeksjonisme:

Perfeksjonismen går på å realisere sine muligheter. Å bli den en vil bli eller kan bli. Livet gir deg hele tiden muligheter som en kan velge å realisere eller ikke. Disse mener at en har hatt et meningsfylt liv dersom en har utnyttet de mulighetene en får. Se seg i retrospekt for å se om en har klart å realisere seg selv så godt en kan. Hvis man har klart dette her en hatt et meningsfylt liv. De strever mot å bli seg selv perfekte.

En kritikk av dette er at det kan være vanskelig å realisere seg selv, og vite hva muligheter en har. Denne perfeksjonismen fordrer også på vi må ha muligheter for å ha en meningsfylt liv, men er ikke alle som har muligheter. Da kommer spørsmålet om hvis en ikke har fått noe store muligheter (si en vokser opp i et veldig fattig miljø) og ikke da fått realisert noen store, vil en da ha hatt et meningsfylt liv?

Preferensialisme:

En som er preferensialist mener at meningen med livet er å oppnå sine ønsker. Litt på samme måte som hedonisten er målet å få begeret så fullt som mulig, men nå med oppfylte ønsker. Mengden og størrelsen av oppfylte ønsker vil i retrospekt kunne si om en har hatt et godt og meningsfylt liv. En slik tanke gir oftest mest mening når en ser på store ønsker som ønsket om å gifte seg, få barn eller faktisk klare å holde seg singel hele livet. Hvis en har ønsker og innfrir dem, vil en få en form for "glede" over å ha klart det. Derfor vil det da gi mening for deg å få ønsker oppfylt.

En kritikk av denne formen kan vi finne hos Sokrates, som mener at ønskene må være gode og reflekterte ønsker en må ønske seg. Hvis livet ditt da bare består av ureflekterte ønsker som for eksempel å få masse penger, ha mange koner eller drepe mange mennesker vil Sokrates si at du ikke har hatt et meningsfylt liv.

Oppgave 8: Hva er meningen med livet?

For meg passer jeg egentlig ikke inn i en streng definisjon av noen av de tre hovedtankene om hva meningen med livet er. Jeg vil ikke si jeg er verken hedonist, preferansialist eller perfeksjonist. Jeg føler at mitt syn er en slags blanding. For mye av det disse formene snakker om passer ofte sammen. Det å se på å utnytte sine muligheter kan fort bli likt med å ønske seg å oppnå de samme mulighetene. For jeg kjenner meg veldig igjen i preferansialismen. Jeg har ønsker som jeg vil oppfylle, og sier gjerne til meg selv at jo flere av disse ønskene jeg oppfyller jo mer meningsfullt har livet mitt vært. Det eneste er at disse ønskene er egentlig en realisering av mine muligheter. Jeg ønsker meg å kunne oppnå så høy kunnskap som mulig om alt, og jeg ønsker å gifte meg med min store kjærlighet og å få barn. Jeg har også et sterk ønske om å kunne gjøre så mye godt for andre som overhode mulig. Det er mulig at jeg egentlig ikke er reflektert nok over hva som i fullt og helt er min mening over hva meningen livet er. Inntil da er jeg vell en form for preferansialist, men kanskje en "perfeksjonsrettet" preferansialist?

Oppgave 9: Er filosofisk refleksjon viktig?

Ja, filosofisk refleksjon er viktig. Et sterkt argument er at filosofisk refleksjon legger grunnlaget for vitenskapelig refleksjon. Det første en tenker på er at de fleste vitenskaper har rot i filosofien. De første fysikere, psykologer og naturvitenskapsmenn var filosofer, men videre har disse grenene blitt egne fagområder. Det var først da folk begynte å filosofere om hva alt er bygd opp av, at vi kunne få fysikk og kjemi. Samme gjelder psykologien når en filosoferte om hva bevissthet og følelser er, ble det en egen gren for tanker rundt dette.

Selv om ofte disse vitenskapene sier de er mer enn filosofi nå, bygges det ofte videre på tankene om å være konkret, konsistent, koherent og ha en god begrunnelse. På samme måte som god filosofi må oppfylle disse kravene, må også vitenskapelige konklusjoner det. Si en fysisk teori eller formel om gravitasjon kan heller ikke ha slemmotsigelser, for da gir den ikke mening.

Jeg mener at det har vært veldig viktig at folk har gjort filosofiske refleksjoner, siden det har fått verden og samfunnet til å gå fremover. Selv om mange filosofiske spørsmål har blitt besvart og mulig blitt en egen vitenskap, er det enda rom for å komme opp med nye spørsmål og nye svar på dem og gamle. Et konkret eksempel er i kvantevitenskapen, der mange nye gjennombrud har er rot i filosofien. "Schrödingers kat" brukes for å forstå "kvante entangelment." Så selv om filosofisk refleksjon muligens var viktigere før, er den fortsatt veldig viktig, og for alt vi vet kan den mulig bli enda viktigere i fremtiden.

Oppgave 10: Hvorfor er kravet om konsistens viktig for filosofisk refleksjon?

Kravet om konsistens er viktig innenfor filosofien. Det er konsistens, sammen med kraven om å være konkret, koherent og å ha en god begrunnelse som er definisjonen for god filosofi. Konsistens handler om å unngå selvmotsigelser. For i et filosofisk argument, kan en ikke ha to premisser som motsier seg hverandre. Hvis P1 sier at "Gud eksisterer" og P2 sier at "Gud ikke eksisterer" så vil en ikke kunne lage en konklusjon ut av det. Til en viss grad, kan en alltid "slurve" med den andre kravene til god filosofi. En kan være litt dårlig begrunnet og ikke ha en full sammenheng, og konklusjonen din vil enda kunne være sann. Men hvis ikke konsistenskravet står fast, faller alle premisene dine og konklusjonen, helt til selvmotsigelsen er fjernet.

Hvis ikke dette kravet blir riktig gjennomført i filosofiske refleksjoner, ville ikke filosofien gitt noe mening. Troverdigheten vil også forsvinne siden en påstår påstander som ikke kan henge sammen. Premissene dine vil falle sammen og konklusjonen blir ugyldig. Derfor vil er ikke bare kravet om konsistens bare viktig, men også nødvendig for en filosofisk refleksjon.

